

POSTANOWIENIE

31 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym 31 października 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku M.D.

z udziałem J.M., A.M., J.M.1 i I.K.

o stwierdzenie nabycia spadku,

na skutek skargi kasacyjnej M.D.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Radomiu

z 15 grudnia 2023 r., IV Ca 390/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2. zasądza od M.D. na rzecz A.M., J.M.1 i I.K. kwotę 540
(pięćset czterdzieści) złotych tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

[J.T.]

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni M.D. wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Radomiu, którym oddalono apelację skarżącej w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku prowadzonej z udziałem A.M. oraz innych osób.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych. Ujęła je w formę dwóch pytań. Pierwsze dotyczyło tego, czy „śmierć spadkodawcy w ciągu 2 miesięcy po sporządzenia testamentu ustnego usprawiedliwia subiektywną obawę rychłej śmierci testatora”. Drugie odnosiło się do tego, „czy brak umiejętności pisanie i czytania spadkodawcy stanowi szczególną okoliczność do sporządzenia testamentu ustnego i uznania go za ważny”. W skardze kasacyjnej nie przedstawiono argumentacji nakierowanej konkretnie na wykazanie, że tak ujęte pytania rzeczywiście uzasadniają przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżąca wskazała również, że w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, jednak nie przedstawiła w tym przedmiocie odrębnego wyводу, a układ skargi (s. 3) wskazuje, że okoliczność ta wiązana była z tezą o występowaniu w sprawie przytoczonych wyżej istotnych zagadnień prawnych rozumianych jako przyczyna kasacyjna unormowana w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (zob. postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Istotność problemu prawnego wyraża się w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (zob. postanowienie SN z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu

w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (zob. postanowienie SN z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć więc taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której pytania zostały zadane, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw. Oznacza to, że do sformułowania zagadnienia prawnego konieczne jest wydobycie z okoliczności faktycznych sprawy elementów charakterystycznych dla określonej grupy lub kategorii przypadków, a następnie generalizacja jego konstrukcyjnych elementów, które będą stanowiły ośnowę analizy prawnej; dzięki temu odpowiedź na zagadnienie prawne, nie zatracając więzi z rozpoznawaną sprawą, może służyć ocenie problemów jurydycznych występujących w innych sprawach.

Postawione przez wnioskodawczynię pytania nie stanowią istotnych zagadnień prawnych w opisanym wyżej rozumieniu.

Skarżąca nie podjęła w istocie próby wykazania, by sformułowane w skardze problemy sprawiały rzeczywiste, poważne trudności w wykładni, a zarazem występowały w sprawie i przekładały się na kierunek rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej. Już ta okoliczność w zasadzie wyłącza możliwość przyjęcia skargi do rozpoznania. Wnioskodawczyni stawia bowiem w istocie pytania o prawidłowość kazuistycznych ocen prawnych (przekładających się jej zdaniem na zapadłe w sprawie orzeczenie), a nie o treść norm wynikających z konkretnych przepisów.

Odnosząc się do pierwszego z pytań wypada zauważyć, że sama okoliczność, iż spadkodawca zmarł relatywnie niedługo po sporządzeniu testamentu ustnego, w oczywisty sposób nie uzasadnia przyjęcia, że w chwili sporządzenia tego dokumentu istniała obawa rychłej śmierci tego spadkodawcy. Przyczyna zgonu może być bowiem zupełnie niespodziewana, a przy tym nie istnieć jeszcze w chwili testowania. Pomijając w tym miejscu inne zastrzeżenia do sposobu ujęcia omawianego obecnie zagadnienia prawnego, należy wskazać, że nie jest jasne, dlaczego dla dopuszczalności sporządzenia testamentu ustnego miałyby mieć znaczenia subiektywnie odczuwana obawa rychłej śmierci, skoro zgodnie z dominującym poglądem dla ważności takiego testamentu musi istnieć obiektywne ryzyko bliskiego zgonu.

Z kolei drugie z postawionych przez skarżącą pytań pozostaje w sprzeczności z ustaleniami faktycznymi poczynionymi w sprawie przez Sąd Okręgowy. Ustalenia te są obecnie wiążące (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) i nie mogą być kwestionowane (art. 398³ § 3 k.p.c.). Tymczasem w sprawie nie ustalono, by spadkodawczyni była osobą niepiśmienną (s. 11 uzasadnienia postanowienia SO). Zagadnienie sformułowane przez skarżącą nie występuje zatem w sprawie. Niezależnie od tego Sąd Okręgowy ustalił, że spadkodawczyni mogła bez trudu sporządzić testament w formie aktu notarialnego.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono mając na względzie sporne interesy uczestników, ich wysokość ustalając na podstawie § 6 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

Beata Janiszewska

[J.T.]

[SOP]

